



“INSONIY EHTIROSLAR ZALVORI” ROMANIDA FALSAFIY VA EKZISTENSIAL QARASHLAR

Sherkulov Sardor Komilovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti

Fakultetlararo xorijiy tillar kafedrası mudiri, PhD

Annotatsiya

Ushbu maqolada Somerset Maughamning “Insoniy ehtiroslar zalvori” romani falsafiy va ekzistensial jihatdan tahlil qilinadi. Asar bosh qahramoni Filipp Kerining hayoti orqali insonning o‘zligini anglash, erkinlik, tanlov, yolg‘izlik va hayot ma’nosi kabi falsafiy masalalar yoritiladi. Muallifning o‘z hayotiy tajribasi asosida yaratilgan bu roman ekzistensial adabiyotning yorqin namunasi bo‘lib, zamonaviy insonning ruhiy izlanishlarini aks ettiradi.

Kalit so‘zlar: falsafa, ekzistensializm, hayot mazmuni, tanlov erkinligi, inson ruhiyati, “Insoniy ehtiroslar zalvori”

Аннотация

В данной статье рассматривается философский и экзистенциальный анализ романа Сомерсета Моэма «Бремя человеческих страстей». Через жизненный путь главного героя Филиппа Кэри раскрываются важные философские темы: самоидентификация, свобода выбора, одиночество и поиск смысла жизни. Роман, основанный на личных переживаниях автора, является ярким образцом экзистенциальной литературы и отражает внутренние поиски современного человека.

Ключевые слова: философия, экзистенциализм, смысл жизни, свобода выбора, человеческая психология, «Бремя человеческих страстей»

Annotation

This article provides a philosophical and existential analysis of Somerset Maugham’s novel “Of Human Bondage”. Through the life of the main character,



Philip Carey, the author explores core existential themes such as self-discovery, freedom of choice, loneliness, and the search for life's meaning. Based on the author's own personal experiences, the novel stands as a vivid example of existential literature, reflecting the spiritual struggles of the modern individual.

Keywords: philosophy, existentialism, meaning of life, freedom of choice, human psyche, Of Human Bondage

XX asr ingliz adabiyotining yirik namoyandalaridan biri bo'lgan Somerset Moem ijodida inson ruhiyati, ichki kechinmalari va jamiyat bilan ziddiyatlari asosiy mavzulardan biri sifatida e'tiborga olinadi. Ayniqsa, yozuvchining "Of Human Bondage" (o'zbek tilidagi tarjimada – "Insoniy ehtiroslar zalvori") romani uning shaxsiy hayotiy tajribalari bilan uzviy bog'liq bo'lib, unda muallif o'zining ichki iztiroblari, hayotga bo'lgan falsafiy qarashlari va mavjudot sifatida insonning jamiyatdagi o'rnini haqida o'z mulohazalarini bayon etadi. Ushbu asar nafaqat psixologik chuqurligi, balki undagi falsafiy va ekzistensial muammolar bilan ham alohida ajralib turadi. Asar bosh qahramoni Filipp Keri hayoti orqali insonning o'z taqdiriga bo'lgan munosabati, ozodlik va tanlov erkinligi, ma'no izlash va uni topishga bo'lgan intilishi tasvirlanadi. Ushbu maqolada asardagi asosiy falsafiy va ekzistensial g'oyalar keng yoritiladi hamda ularning badiiy ifodasi tahlil qilinadi.

Roman voqealari Filipp Keri hayoti atrofida rivojlanadi. Filipp kichikligida yetim qoladi va nogironligi tufayli jamiyatda o'z o'rnini topish uchun doimiy ichki kurash olib boradi. Bu jarayonda u hayotning mazmuni, insonning maqsadi va taqdir tushunchalariga chuqur nazar tashlaydi. Muallifning falsafiy qarashlari aynan shu bosqichlarda yorqin ifodalanadi. Filipp o'zining hayotiy yo'lini topishga urinar ekan, u din, san'at, sevgi, mehnat kabi turli yo'llarni sinab ko'radi. Dastlab, u diniy ta'limot orqali hayotining mazmunini anglamoqchi bo'ladi, ammo diniy qadriyatlar uning savollariga javob bera olmaydi. Keyinchalik u san'atga yuz tutadi, lekin bu soha ham unga ichki qoniqish bermaydi. Filippning turli yo'llardagi izlanishlari orqali muallif hayotning mazmuni inson uchun oldindan belgilab qo'yilmaganligini, uni har kim o'zi topishi kerakligini ko'rsatadi. Bu esa klassik falsafa bilan ekzistensializm o'rtasidagi muhim farqlardan biridir. Shuningdek, Filippning



jismoniy nuqsoni uning jamiyatdagi imkoniyatlarini cheklaydi, lekin u o'zining irodasi va intilishi bilan bu to'siqlarni yengib o'tishga urinadi. Bu esa insonning ijtimoiy sharoitlarga bo'ysunmay, o'z hayotini boshqarishga intilishi, ya'ni irodaning ustunligini ko'rsatadi.

Filippning hayoti va boshdan kechirgan ruhiy iztiroblari ekzistensializm g'oyalarining badiiy in'ikosidir. Ekzistensializm falsafasining asosiy tamoyillaridan biri bo'lgan shaxsiy tanlov va erkinlik masalasi asarda keng ko'lamda ko'rib chiqiladi. Filipp har bir qarorini o'zi qabul qiladi va bu qarorlar uning hayot yo'lini belgilab beradi. U ota-onasiz ulg'ayadi, bu esa uning ruhiy shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Hayotida unga yo'l ko'rsatadigan an'anaviy qadriyatlar yo'q, u o'zini anglash, o'zligini topish yo'lida yolg'iz kurashadi. Ayniqsa, uning Mildred ismli ayol bilan bo'lgan murakkab munosabatlari bu qarashlarni yanada chuqurlashtiradi. Filipp bu munosabat orqali sevgi, nafrat, fidoyilik, kamsitilish va ruhiy tanazzul holatlarini boshdan kechiradi. Bularning barchasi ekzistensialistik asarlarda tez-tez uchraydigan motivlardir – inson tanlovi va bu tanlovning oqibatiga javobgarlik.

Bundan tashqari, asarda hayotning ma'nosizligi va absurdligi, insonning mavjudlikdagi yolg'izligi kabi masalalar ham o'z ifodasini topgan. Filipp jamiyatga begona, o'zini har doim chetda his qiladi. Hatto u muhabbat, do'stlik yoki kasb orqali jamiyatda o'rnini topmoqchi bo'ladi, lekin bu urinishlar ko'pincha muvaffaqiyatsizlikka uchraydi. Bu holat ekzistensialist yozuvchilar, jumladan, Alber Kamyu va Jan-Pol Sartr asarlarida kuzatiladigan motivlar bilan yaqinlik kasb etadi. Ular uchun inson doimiy izlanish va kurash holatida mavjud bo'ladi, hayot esa o'z-o'zidan ma'no kasb etmaydi – ma'no berish insonning o'ziga bog'liq.

Romanning eng muhim xulosalaridan biri – inson hayoti doimiy izlanish, kurash va anglash jarayonidan iborat degan fikrdir. Filipp hayotining so'nggi bosqichida – ko'plab muvaffaqiyatsizliklar, xatolar, ruhiy tanazzullar va chuqur iztiroblardan keyin – oddiy hayotiy qadriyatlar orqali hayot ma'nosini anglay boshlaydi. U endi yuqori falsafiy tamoyillar yoki ilohiy maqsadlar ortidan quvmaydi, balki har bir kundalik voqeada, mehnatda, insoniy munosabatlarda hayotning go'zalligini ko'radi. Ayniqsa, u oddiy ayol – Sally bilan tanishib, sadoqat va mehr orqali hayotining bosh maqsadini anglaydi. Bu esa ekzistensial izlanishlarning bir bosqichi – o'z taqdirini anglab, unga rozilik bildirish holatini ifodalaydi.



Filippning bu bosqichga yetib kelishi uning ruhiy yetuklik darajasiga erishganidan dalolat beradi. U hayotni qanday bo'lsa, shunday qabul qiladi va uni o'zgartirishga emas, balki unga mos yashashga intiladi. Bu qarash ekzistensializmga xos yakunlardan biridir: inson hayotining ma'nosini tashqaridan emas, balki o'z ichidan izlaydi. Somerset Moem bu xulosani chuqur hayotiylik bilan, sun'iy drammatizmga berilmasdan, tabiiy oqimda berishga erishgan.

Xulosa

Yuqoridagi tahlildan ko'rinib turibdiki, "Insoniy ehtiroslar zalvori" romanida Somerset Moem chuqur falsafiy va ekzistensial g'oyalarni badiiy vositalar orqali yuksak darajada ifodalagan. Filipp Keri hayoti insonning izlanishlar, xatolar, tushkunliklar va nihoyat, ichki uyg'onish orqali o'z maqsadini anglash yo'lidagi murakkab yo'lini ko'rsatadi. Asarda inson hayotining mazmuni, erkinlik, yolg'izlik, tanlov va ma'naviy yetilish kabi muammolar chuqur yoritilgan. Moem bu orqali faqat o'z davrining emas, balki zamonaviy insoniyatning ham ruhiy izlanishlariga javob beruvchi asar yaratgan. Shu jihatdan, "Insoniy ehtiroslar zalvori" romanini nafaqat badiiy adabiyot namunasi, balki falsafiy-psixologik traktat sifatida ham o'rganish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). MAUGHAM IJODIDA INSONIY FOJIA MANZARASI. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 152-159).
2. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). UILYAM SOMERSET MOEM IJODIDA "NOTANISH ODAM PARIJDA" ASARINING O' RNI. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 129-135).
3. SHERQULOV, S. TRAGEDY IN WILLIAM FAULKNER'S "THE SOUND AND THE FURY". O 'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI, 2022,[1/3 ISSN 2181-7324.
4. Komilovich, S. S. (2025, April). TOMAS HARDINING "G 'ALATI OLOMONDAN UZOQDA" ROMANINING POETIK XUSUSIYATLARI.



International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences

Hosted online from New York, USA

Website: econfseries.com

2nd June, 2025

In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 54-63).

5. Komilovich, S. S. (2025, April). TOMAS HARDINING “G ‘ALATI OLOMONDAN UZOQDA” ROMANIDAGI OBRAZLAR TIZIMI VA ULARNING BADIY YUKLAMASI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 64-72).

6. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING REALIZM USULI:" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI MISOLIDA. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 120-127).

7. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI: ORZULAR VA HAQIQAT. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 113-119).

8. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANINING POETIK XUSUSIYATLARI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 105-112).

9. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). JON STEYNBEKNING" SICHQONLAR VA ODAMLAR" ROMANI: IJTIMOIIY VA IQTISODIY TENGSIZLIK. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 98-104).

10. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). ROMAN POETIKASI: UILYAM SOMERSET MOEMNING “NOTANISH ODAM PARIJDA” ASARI MISOLIDA. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 136-142).

11. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025, May). " NOTANISH ODAM PARIJDA" ASARIDA SYUJET VA KOMPOZITSIYA. In International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices (pp. 143-151).

12. Jabborovich, X. J., & Sherkulovich, M. K. (2020). Lexicographic study of ethnonymy semantics. Test Engineering and Management, 83(5-6), 737-742.



International Conference on Scientific Research in Natural and Social Sciences

Hosted online from New York, USA

Website: econfseries.com

2nd June, 2025

13. Бобокалонов, Р. Р., Курбанов, П. А., Маркаев, К. Ш., & Хаитов, Ч. (2016). ДОСТИЖЕНИЯ УЗБЕКСКИХ УЧЕНЫХ В ОБЛАСТИ ЛИНГВИСТИКИ ТЕКСТА НА ОСНОВЕ НАУЧНЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ В МИРОВОЙ ЛИНГВИСТИКЕ. International scientific journal, 30.
14. Markayev, K. (2005). Totemistik Tasavvurler Bilen Bağlık Etnonimler. Özbek Tili ve Edebiyatı, 94-97.
15. Sherqulovich, M. K. (2025, April). YOSH VERTERNING IZTIROBLARI” ROMANINING YEVROPA MADANIYATIGA TA’SIRI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 49-53).
16. Маркаев, К. Ш. (2023). ФРАЗЕОЛОГИЧЕСКИЕ ЕДИНИЦЫ СОВРЕМЕННОГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ. IMRAS, 6(8), 240-244.
17. Markayev, K., Maxmudov, N., & Xamrayev, D. (2003). Sprichwörter. Maqollar T.
18. Sherqulovich, M. K. (2025, April). “YOSH VERTERNING IZTIROBLARI” ASARINING NEMIS ADABIYOTIDAGI O ‘RNI. In International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health (pp. 43-48).
19. Abdumannonovna, A. D. (2025, May). “YO ‘QOTILGAN AVLOD” KONSEPSIYASI VA UNING ADABIYOTSHUNOSLIKDAGI O ‘RNI. In Scientific Conference on Multidisciplinary Studies (pp. 115-123).
20. Abdumannonovna, A. D. (2025, May). GYOTE VA SHARQ ADABIYOTI: MADANIYATLARARO MULOQOT TIMSOLI. In Scientific Conference on Multidisciplinary Studies (pp. 96-105).
21. Abdumannonovna, A. D. (2025, May). ERIX MARIYA REMARK ASARLARIDA YO ‘QOTILGAN AVLOD TASVIRI. In Scientific Conference on Multidisciplinary Studies (pp. 106-114).
22. Abdumannonovna, A. D. (2022). German as the language of science: problems and perspectives.
23. Baxtiyorovna, M. T., & Abdumannonova, A. D. (2022). Use and application of interactive methods in teaching German.
24. Mamashoev, U. U. (2023). EXPRESSION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN LANGUAGE AND CULTURE IN PHRASEOLOGY WITH THE



HEART COMPONENT. In Педагогика и психология в современном мире: теоретические и практические исследования (pp. 76-80).

25. Xidirova, N. B. qizi Nomozova, FA (2024). RAQAMLI MATERIALLAR VA INTERAKTIV PLATFORMALAR YORDAMIDA TABIIY FANLARNI O‘QITISH. GOLDEN BRAIN, 2(20), 162-166.

26. Xidirova, N. B. qizi Oromova, SS, & Otajonova, KR (2024). MULTIMEDIALI TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING PSIXOLOGIYADA QO‘LLANILISHI. GOLDEN BRAIN, 2(20), 157-161.

27. Xidirova, N. B. qizi Muqimova, GZ (2024). EXCELDA DIAGRAMMALAR BILAN ISHLASH. GOLDEN BRAIN, 2(20), 167-171.

28. Botirovich, X. S. Murodullo o‘g‘i, JOT, & Iskandar o‘g‘li, SB (2024). PYTHON DASTURLASH TILINING KELIB CHIQISHI. Modern education and development, 11(3), 120-126.

29. Raxmonov, X., & Sunatov, J. R. (2022). O‘ZBEK TILI KOMPYUTER LINGVISTIKASI YO‘NALISHIDA OLIB BORILGAN ILMIY TADQIQOTLAR. COMPUTER LINGUISTICS: PROBLEMS, SOLUTIONS, PROSPECTS, 1(1).

30. Зикриллаева, Ф., Дустмуродова, М., Нормаматова, Н., Сайдуллоева, М., & Абдирахимова, М. (2025). Globalizatsiyalashgan zamonaviy tilshunoslik paradigmaları. Инновации в современной лингвистике и преподавании языков, 1(1), 298-300.